

Nasjonale ambisjoner: kriterier for prioritering i folkehelsearbeidet

Ingrid Hjort

Utvalgsmedlem NOU 2025: 8

September 2026

NOU

Norges offentlige utredninger 2025: 8

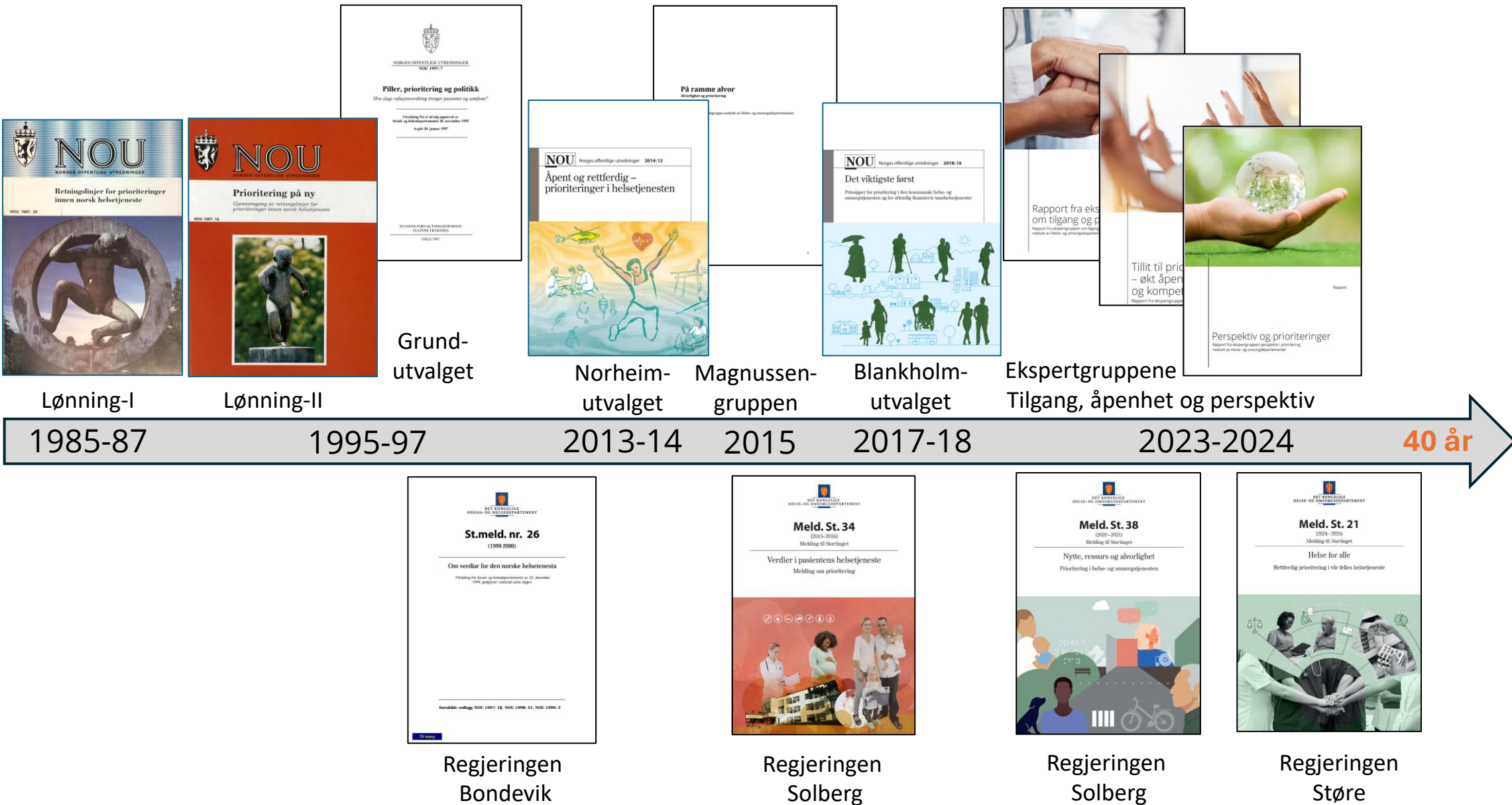
Folkehelse – verdier, kunnskap
og prioritering

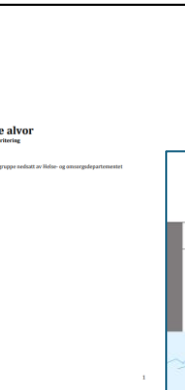
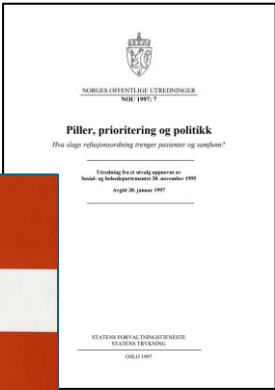
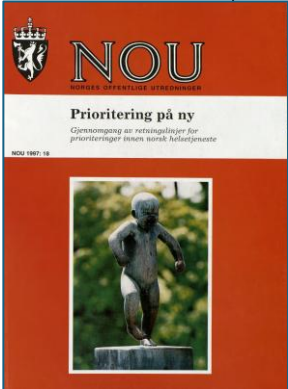
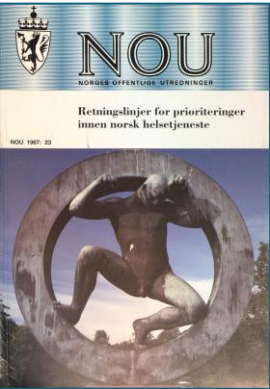
Mandatet:

«Det er behov for å utvikle en mer prinsipiell tenkning og mer systematisk vurdering av folkehelsestiltak, ...»

Arbeidet med prioritering i helsetjenesten:

Arbeidet med prioritering i helsetjenesten:

Lønning-I
1985-87

Lønning-II
1995-97

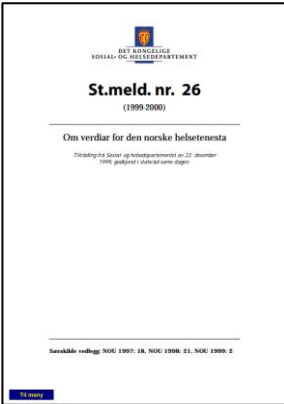
Norheim-utvalget
2013-14

Magnussen-gruppen
2015

Blankholm-utvalget
2017-18

Ekspertgruppene
Tilgang, åpenhet og perspektiv
2023-2024

40 år

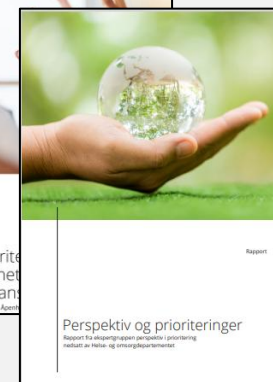
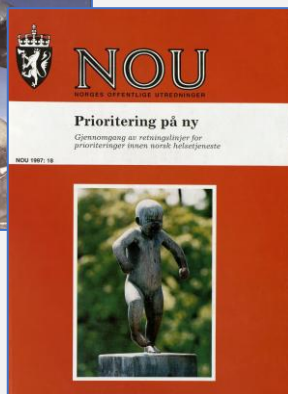
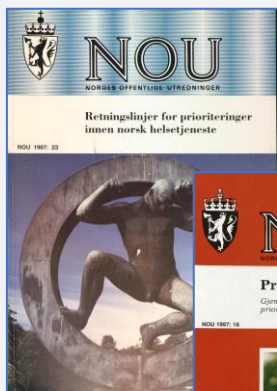

Regjeringen Bondevik

Regjeringen Solberg

Regjeringen Solberg

Regjeringen Støre

1985-87

1995-97

2013-14

2017-18

2023-2024

Første utredning om folkehelseprioritering:

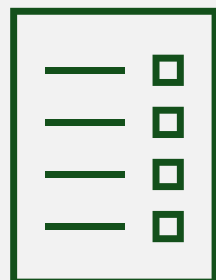

2024-2025

Problemstilling fra mandatet:

Bidra til mest mulig enhetlig behandling av folkehelsetiltak på tvers av sektorer

Forslag: Kriterier for prioritering. En felles rettesnor for å oppnå lik praksis

Nyttevirkninger
Kostnadsvirkninger
Fordelingsvirkninger
Prinsipielle spørsmål

Kilde: Utredningsinstruksen

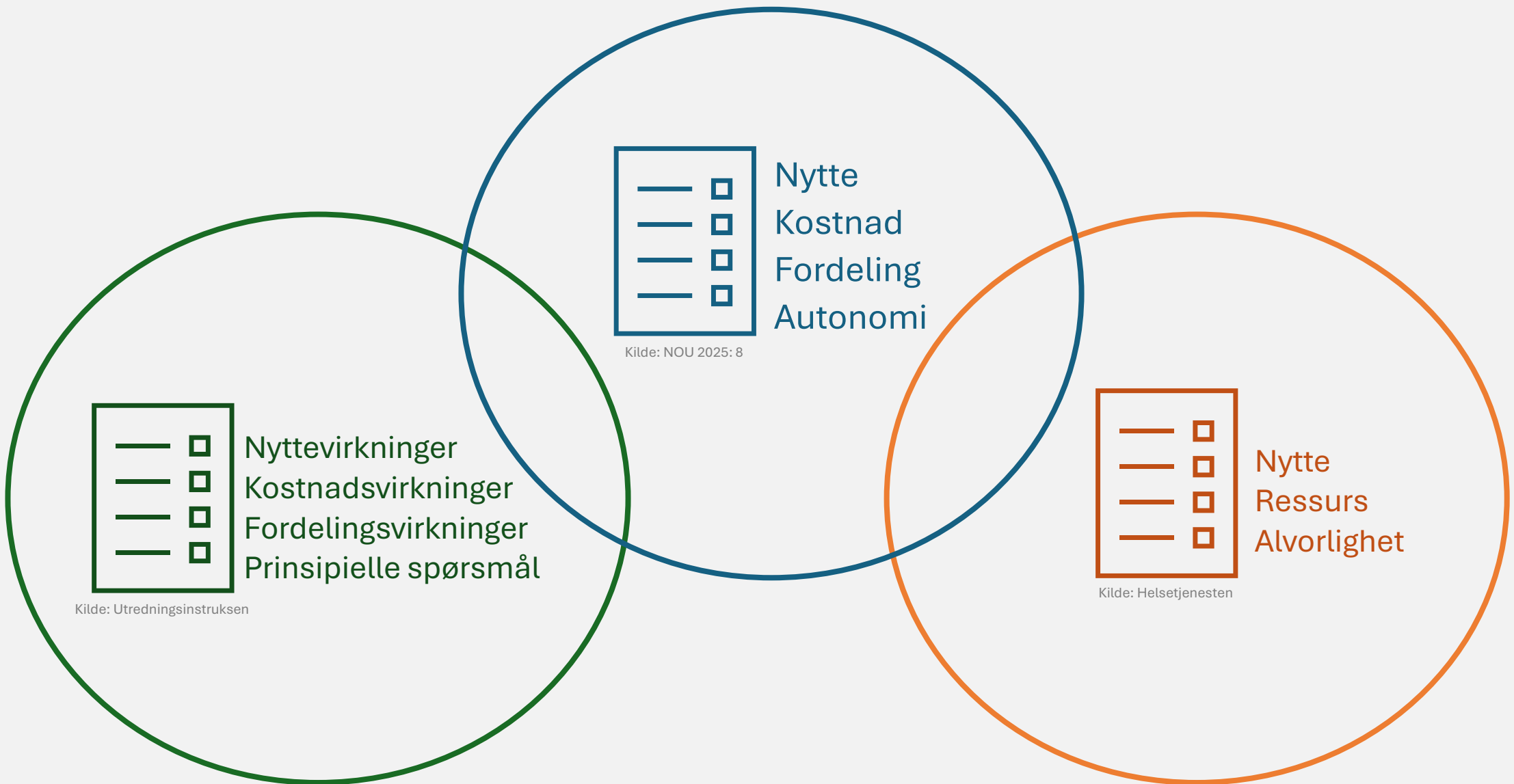
?
?
?
?

Kilde: NOU 2025: 8

Nytte
Ressurs
Alvorlighet

Kilde: Helsetjenesten

6 spørsmål som starter en utredning:

- 1.Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?
- 2.Hvilke tiltak er relevante?
- 3.Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?
- 4.Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene, hvor varige er de, og hvem blir berørt?
- 5.Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?
- 6.Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

Nytte
Kostnad
Fordeling
Autonomi

Kilde: NOU 2025: 8

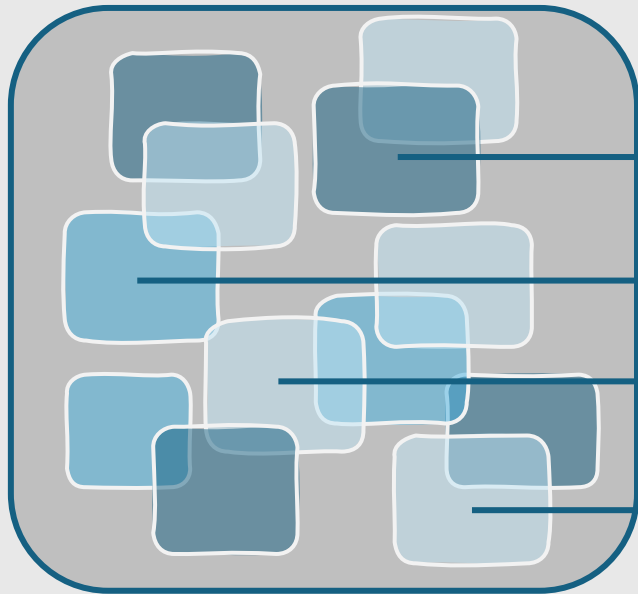
Formålet er å ta bedre beslutninger

Hvordan oppnå kunnskapsbaserte prioriteringer

1. Kartlegge fakta årsak, risiko og tilstand

Folkehelseprofiler,
folkehelsemeldingene etc.

2. Sortere utfordringene:

«hva er problemet,
og hva kan/bør vi gjøre noe med?»

Folkehelseloven:

«sosialt skapt, urettferdige og mulig å gjøre noe med»

A.

B.

C.

D.

3. Vurdere mellom tiltak:

Prioritere

Prioritere

Prioritere

Prioritere

Kilde: NOU 2025: 8

Nytte

«Samfunnsgevinster»

Beskrivelse av de positive virkningene

- Helseeffektene på befolkningsnivå
- Endring i faktorer som påvirker folkehelsen
- Andre samfunnsvirkninger (sykling $\uparrow$ →forurensning $\downarrow$)

Kilde: NOU 2025: 8

Kostnad

«Beslag på samfunnets ressurser»

Beskrivelse av samfunnskostnadene

- Kostnader som kan måles i kroner
- Ressursbehov som ikke kan måles i kroner
- Andre samfunnsvirkninger (friluftsliv $\uparrow$ → naturmiljø $\downarrow$)

Kilde: NOU 2025: 8

Nytte

«Samfunnsgevinster»

Beskrivelse av samfunnsgevinstene

- Helsegevinst
- Økonomisk gevinst
- Andre samfunnsgevinster

Utfordring:

Forebygging gir fremtidige skjulte gevinster
(unngått uhelse)

Vanskelig å dokumentere effekt

Samfunnsvirkninger (sykling $\uparrow$ →forurensning $\downarrow$)

Kilde: NOU 2025: 8

Kostnad

«Beslag på samfunnets ressurser»

Beskrivelse av samfunnskostnadene

- Kostnader som kan måles i kroner
- Ressursbehov som ikke kan måles i kroner
- Andre samfunnsvirkninger (friluftsliv $\uparrow$ → naturmiljø $\downarrow$)

Kilde: NOU 2025: 8

Fordeling

«sosial ulikhet i helse»

Belyse hvordan

- Nytte og kostnad fordeles mellom grupper
- Tiltaket kan virke utjevnende

Kilde: NOU 2025: 8

Autonomi

«individ versus befolkning»

Beskrivelse/refleksjon

- Må forklares og begrunnes. Opplysning til beslutningstager.
- Vurderingen vil avhenge av kontekst, normer og varighet

Nytte
Kostnad
Fordeling
Autonomi

Kilde: NOU 2025: 8

Takk for meg!